

Štandardy pre tvorbu webových stránok

Végh, Norbert

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu, Levoča

Internet je univerzálne médium na prenos informácií, ktoré môžu využívať všetci. Platí to však len v tom prípade, keď tvorcovia internetových služieb, napr. webových sídiel, zabezpečia rovnaké možnosti využívania týchto informácií pre všetkých. Webové stránky dnes používa každý, bez ohľadu na to, aký má k dispozícii softvér na prehliadanie stránok, aké má kvalitné a rýchle pripojenie. Jednoducho, nie každý má rovnaké podmienky na využívanie internetu. Nie je tajomstvom, že internet využívajú aj postihnutí. Prax ukázala, že pre pohodlné využívanie internetu je nutné dodržiavať určité pravidlá, čím predídeme nielen nekompatibilitě, ale umožníme efektívne využívanie internetu pre všetkých.

V októbri 1994 bolo založené **World Wide Web Consortium (W3C)**, ktoré produkuje slobodné štandardy - „odporúčania“, ako ich nazývajú - pre World Wide Web. Hlavou konzorcia je [Tim Berners-Lee](#), pôvodný autor URL ([Uniform Resource Locator](#)), HTTP ([Hypertext Transfer Protocol](#)) and HTML ([Hypertext Markup Language](#), principiálnych technológií tvoriacich základ webu. W3C v roku 1999 vydalo metodickú príručku Smernice prístupnosti obsahu webu 1.0.

Na Slovensku sa toto odporúčanie premietlo do zákona až v roku 2006. **Zákon č. 275 z 20. apríla 2006 o informačných systémoch verejnej správy** upravuje práva a povinnosti povinných osôb v oblasti informačných systémov verejnej správy a činnosti, ktoré zabezpečujú ich prevádzku. Na zákon priamo nadväzujú štandardy. Pri nedodržaní zákona môžu byť uložené pokuty až do výšky 1 000 000.- Sk.

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky podľa § 13 zákona č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy vydalo **VÝNOS Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky zo 14. júla 2006 č. 1706/M-2006 o štandardoch pre informačné systémy verejnej správy.**

Sú tu vymenované povinné a odporúčané požiadavky na technické štandardy, štandardy pre pripojenie, sieťové protokoly, prenos dát, špecifikácie pre prepojenie pomocou sieťových služieb, komunikačné protokoly, prístup k elektronickej poštovej schránke, formát elektronickej pošty, štandardy pre prístup k elektronickej službám, aplikačné protokoly, adresárové služby, štandardy pre webové služby, sieťová komunikácia – middleware protokoly, štandardy pre integráciu dát, popisný jazyk pre dátové prvky, prenos dátových prvkov, štandardy prístupnosti webových stránok, prístupnosť webových stránok, štandardy pre jednorazovú elektronickej výmenu dát, výmenné

formáty pre textové súbory, výmenné formáty pre kompresiu dát, výmenné formáty pre grafiku a statické obrázky, výmenné formáty pre audio a video súbory, výmenné formáty pre audio a video streaming, štandardy pre názvoslovie elektronických služieb, tvar e-mailových adries používateľov informačných systémov verejnej správy, tvar generických e-mailových adries používateľov informačných systémov verejnej správy, tvar doménových mien webových stránok inštitúcií štátnej správy, bezpečnostné štandardy, štandardy pre architektúru riadenia, riadenie informačnej bezpečnosti, rizikový manažment pre oblasť informačnej bezpečnosti, kontrolný mechanizmus riadenia informačnej bezpečnosti, minimálne technické bezpečnostné štandardy, ochrana proti škodlivému softvéru, Firewall, aktualizácia softvéru, monitorovanie, periodické hodnotenie zraniteľnosti, zálohovanie, požiadavky na fyzické ukladanie záloh, identifikácia a autentizácia.

Podrobnejšie sa zamerajme na § 12 - Prístupnosť webových stránok, kde k podrobnému citovaniu zákona nie je čo dodať.

(1) Povinnými požiadavkami sú:

a) dodržiavanie pravidiel prístupného webu s prioritou 1 z dokumentu „Web Content Accessibility Guidelines 1.0“, a to nasledovných bodov: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 3.5, 3.6, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2, 6.3, 7.1, 9.1, 10.4, 11.4, 12.1, 12.4, 13.6, 14.1 a bodu 8.1 v prípade, ak je funkčnosť dôležitá a zároveň nie je prezentovaná aj na nejakom inom mieste,

b) dodržiavanie zásad prístupného webu z materiálu „Dokumentácia zásad prístupnosti webových stránok pre používateľov s ťažkým zrakovým postihnutím“, a to nasledovných bodov: 5, 7, 9, 10, 11, 13, 14.

(2) Odporúčanou požiadavkou je dodržiavanie pravidiel prístupného webu s prioritou 2 a s prioritou 3 z dokumentu „Web Content Accessibility Guidelines 1.0“, a to nasledovných bodov: 1.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7, 4.1, 4.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 6.4, 6.5, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 8.1, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 10.1, 10.2, 10.3, 10.5, 11.1, 11.2, 11.3, 12.2, 12.3, 13.1, 13.2, 13.3, 13.4, 13.5, 13.7, 13.8, 13.9, 13.10, 14.2, 14.3.

(3) Odkazy na iné štandardy, číselníky, právne normy a predpisy a iné zdroje:

a) slovenský preklad „Web Content Accessibility Guidelines 1.0“, ktorý je uvedený na verejne prístupnej webovej stránke (www.blindfriendly.sk),

b) „Pravidlá tvorby prístupného webu“, ktoré sú uvedené na verejne prístupnej webovej stránke (www.blindfriendly.sk),

c) „Dokumentácia zásad prístupnosti webových stránok pre používateľov s ťažkým zrakovým postihnutím“, ktorá je uvedená na verejne prístupnej webovej stránke (www.blindfriendly.sk).

Tento výnos nadobudol účinnosť 1. augusta 2006.

Nie je ľahké poradiť, ako má vyzerat' správna webová stránka a čo všetko má obsahovat'. Samotné dodržiavanie štandardov, odporúčaní a Zákona o informačných systémoch verejnej správy nám zabezpečí minimálne polovicu úspechu. V praxi je dôležité, aby sme posúdili, či naša stránka spĺňa požiadavky na „dobrý web“. Keď chceme napr. porovnať dve rôzne webové stránky, ktorá z nich je lepšia, môžeme ich otestovat'. Nemusíme však vymýšľať nové pravidlá. Na hodnotenie stránok už boli navrhnuté a v praxi vyskúšané overené postupy. Napríklad Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (www.unss.sk) na požiadanie otestuje webovú stránku podľa požiadaviek iniciatívy Blind Friendly Web (www.blindfriendly.sk) a zaradi ju do jednej z troch kategórií podľa stupňa prístupnosti pre postihnutých. V takom prípade vydá aj príslušný certifikát.

Webová stránka sa hodnotí podľa nasledovných kritérií:

Základná priorita:

- grafické objekty, ktoré slúžia k ovládaniu stránky, majú definovanú textovú alternatívu,
- informácie, oznamované prostredníctvom skriptov, objektov, appletov, kaskádových štýlov, obrázkov a iných doplnkov na strane používateľa, sú prístupné aj bez ktoréhokoľvek z týchto doplnkov,
- tabuľky sú vytvorené tak, že sú prístupné pre zrakovo postihnutých,
- klikateľné mapy sú vytvorené tak, aby boli prístupné pre zrakovo postihnutých,
- obsah www stránky sa mení len keď používateľ aktivuje nejaký prvok,
- rámy sú vytvorené tak, že sú prístupné pre používateľov so zrakovým postihnutím,
- označenie každého odkazu výstižne popisuje jeho cieľ nezávisle na okolitom kontexte,
- informácie oznamované farbou sú prístupné aj bez farebného rozlíšenia,
- farby popredia a pozadia sú dostatočne kontrastné; na pozadí nie je vzorka znižujúca čitateľnosť,
- predpisy určujúce veľkosť písma nepoužívajú absolútne jednotky,
- kód webových stránok zodpovedá niektorej zverejnenej finálnej špecifikácii jazyka HTML alebo XHTML; neobsahuje syntaktické chyby, ktoré je schopný správca webovej prezentácie odstrániť,
- na webovej stránke nekmitá nič rýchlejšie ako raz za sekundu,
- prvky tvoriace nadpisy a zoznamy sú korektne vyznačené v zdrojovom kóde; prvky, ktoré

netvorcia nadpisy alebo zoznamy nie sú takto vyznačené,

- každému formulárovému prvku je priradený výstižný názov.

Stredná priorita:

- všetky netextové prvky nesúce významovú informáciu majú textovú alternatívu,
- hlavné oznámenie stránky je na jej začiatku,
- stránka má zmysluplný titulok vystihujúci jej obsah,
- používateľ je vopred jasne upozornený, keď odkaz vedie na obsah iného typu ako je webová stránka; takýto odkaz je doplnený údajom o veľkosti a type cieľového súboru,
- nové okná sa otvárajú len v odôvodnených prípadoch a používateľ je na to vopred upozornený.

Najvyššia priorita:

- dôležité navigačné prvky majú priradené horúce klávesy (vysvetliť čo sú to horúce klávesy),
- dokumenty, ktoré sú v iných formátoch ako HTML, sú dostupné i v tomto formáte,
- tabuľky sú zrakovo postihnutým lepšie sprístupnené,
- ASCII art, skratky a smajlíky sú zrakovo postihnutým sprístupnené,
- z každej stránky webu vedie odkaz na prehlásenie, vymedzujúce mieru prístupnosti a obsahujúce popis ovládania webu,
- v texte je vyznačená zmena použitého jazyka.

Bibliografické odkazy:

1. VÉGH, Norbert – POTOCKÝ, Erik: Tvorba webových stránok knižníc. Martin : SNK, 2006. ISBN 80-89023-92-4.